

5. Крайнюк В.Г. Домашній арешт як запобіжний захід у кримінальному провадженні. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки»*. Том 26 (65). 2013. № 2-1 (Ч. 2). С. 317-324.

6. Павлюк П. Домашній арешт: поняття, правове регулювання, перспективи удосконалення. URL: <http://glf.com.ua/domashnij-aresht-ponyattya-pravove-regulyuvannya-perspektivi-udoskonalennya/> (дата зв. 22.03.2021).

7. Гаврилюк Л.В. Деякі особливості застосування електронних засобів контролю під час досудового розслідування. *Наука і правоохоронна*. 2014. № 1. С. 97-102.

**Лучко Артем Сергійович,**  
аспірант кафедри кримінального процесу  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

### **ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ ВНАСЛІДОК ІСТОТНОГО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Відповідно до ч. 3 ст. 62 Конституції України, обвинувачення не може ґрунтуватись на доказах, одержаних незаконним шляхом [1]. Поняття доказів, їх ознак а також підстав визнання доказів недопустимими визначається Кримінальним процесуальним кодексом України від 13 квітня 2012 року (далі – КПК) [2]. Так, в ч. 1, 2 ст. 87 КПК передбачено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих [Конституцією](#) та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. Суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 1) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів внаслідок

катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поведження або погрози застосування такого поведження; 3) порушення права особи на захист; 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права; 5) порушення права на перехресний допит.

Отже, аналізуючи статтю 87 КПК можна дійти до висновку, що в ній законодавець відобразив доктрину «плодів отруєного дерева», яка була в свій час сформована практикою Європейського суду з прав людини, зокрема в рішеннях «Гефрен проти Німеччини», «Шабельник проти України», «Балицький проти України», та передбачає наступне: у тому разі, якщо джерело доказів є недопустимим, то всі інші докази, одержані за допомогою такого доказу також вважаються недопустимими.

Попри однозначність розуміння вищезазначеної доктрини в практиці ЄСПЛ, її застосування у вітчизняній судовій практиці, навпаки, суттєво різняться.

Так, наприклад у постанові Великої Палати Верховного Суду від 13.11.2019 у справі № 1-07/07 судом було застосовано вказану доктрину та зазначено що: «відповідно до сформованої практикою ЄСПЛ доктрини «плодів отруєного дерева» (fruit of the poisonous tree), якщо джерело доказів є недопустимим, всі інші дані, одержані з його допомогою, будуть такими ж (рішення у справах «Гефген проти Німеччини», пункти 50-52 рішення у справі «Шабельник проти України (№ 2)», пункт 66 рішення у справі «Яременко проти України (№ 2)»). Зазначена доктрина передбачає оцінку не лише кожного засобу доказування автономно, а і всього ланцюга безпосередньо пов'язаних між собою доказів, з яких одні впливають з інших та є похідними від них. Критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом» [3]. Схожої позиції ВС дотримується і у справах № 488/2433/15-к та № 676/3183/15-к.

Проте, у постанові Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 07.05.2019 у справі № 153/109/17 суд дійшлв до іншого висновку, та зазначив, що посилення сторони захисту на відповідні рішення ЄСПЛ є неприйнятими у вказаному кримінальному провадженні, оскільки ті докази, які сторона захисту просить визнати недопустимими, було отримано на підставі кримінального процесуального закону, вони не викликають у колегії суддів сумнівів, а доводи зазначені в касаційній скарзі захисника, не може вважати належним чином обґрунтованими, оскільки, вказуючи на «плоди отруєного дерева», він не зазначає, як недопустимість перелічених ним доказів вплинули, чи могли вплинути на недопустимість інших доказів у цьому кримінальному провадженні [4].

До схожого висновку суд прийшов і у постанові Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 12.03.2019 у справі № 664/506/16-к, зазначивши, що для визнання недопустимим кожний доказ має бути оцінений судом як автономно, так і в сукупності з іншими доказами, а в рішенні суду - наведено належне обґрунтування та мотиви, які би вказували на підставу визнання цього доказу недопустимим. Стосовно ж визнання доказу недопустимим за правилом «плодів отруєного дерева», то у рішенні суду має бути чітко доведено похідний характер інформації, яка стала фактичною підставою для проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, від дій, якими були істотно порушені права та свободи людини [5].

Отже, аналізуючи вітчизняну практику застосування доктрини «плодів отруєного дерева» можемо зробити висновок, що з метою формування судами однакової практики, чинне кримінально процесуальне законодавство України на сьогодні потребує конкретизації та законодавчого врегулювання вищезазначеної проблематики, зокрема: розроблення критерієв віднесення доказів до «плодів отруєного древа» під час їх перевірки та оцінки.

***Бібліографічні посилання:***

1. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>;
3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13.11.2019 у справі № 1-07/07: URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85869105>;
4. Постанова Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 07.05.2019 у справі № 153/109/17: URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81722431>;
5. Постанова Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 12.03.2019 у справі № 664/506/16-к: URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80555667>.

**Манько Артем**

курсант IV курсу факультету  
підготовки фахівців для органів  
досудового розслідування, гр. ДР 743  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ  
*Науковий керівник: Федченко Володимир*  
професор кафедри кримінального процесу,  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ  
кандидат юридичних наук, доцент

**Манько Артем ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ  
ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ  
ПРОВАДЖЕННІ**

Процесуальний інститут запобіжних заходів має в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України таку позицію, як домашній арешт. Домашній арешт полягає в знаходженні обвинуваченого (підозрюваного) в повній або частковій ізоляції від суспільства у житловому приміщенні, в якому він проживає в ролі власника, наймача або на інших законних підставах, з встановленням обмежень або заборон і здійсненням за ним контролю. Відповідно до ст. 181 Кримінального процесуального кодексу України домашній арешт обирається за судовим рішенням щодо підозрюваного (обвинуваченого) при неможливості